

MONIKA KRUPA-POTOCZNY

Uniwersytet Rzeszowski
ORCID: 0000-0002-5648-0424
monikakr@dokt.ur.edu.pl

*Ludzie będąc chorymi,
cierpiącymi,
niepełnosprawnymi,
nie tracą nic ze swojej godności ludzkiej.*
Jan Paweł II

Inkluzja społeczna osób z niepełnosprawnością na przykładzie działalności Fundacji Handicap Zakopane

Streszczenie

Artykuł podejmuje tematykę włączania osób z niepełnosprawnością w życie społeczne ze szczególnym uwzględnieniem uspołeczniania dzieci i młodzieży. Osoby mające niepełnosprawność fizyczną bądź intelektualną są szczególnie narażone na utrudnienia związane z psychomotorycznością oraz poczuciem własnej sprawczości. Publikacja ma na celu pokazanie, jak doniosłe znaczenie mają organizacje, w tym Fundacja Handicap Zakopane, zajmujące się wspomaganiem młodych ludzi dotkniętych niepełnosprawnością w ich wszechstronnym rozwoju. Fundacja ta swoją misję skupia na integracji społecznej przez szeroko rozumiany sport. Jako nadrzędny cel jej istnienia wymienia się promowanie kultury fizycznej oraz sportu, szczególnie wśród jednostek czasowo lub trwale niepełnosprawnych. Dodatkowo Handicap zajmuje się integracją sportowców o różnorodnych możliwościach psychofizycznych. Problematyka inkluzji społecznej osób z niepełnosprawnościami nadal pozostaje tematem otwartym na dyskusję naukową, odkrywającą nowe możliwości wspomagania tych osób.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność, dzieci i młodzież, proces inkluzji, społeczeństwo, fundacja

Wstęp

Niepełnosprawność to wieloaspektowe zagadnienie, które stale wymaga otwartej dyskusji naukowej ze względu na złożoność swojej natury. W niniejszej publikacji skupię się na wsparciu społecznym doświadczanym przez osoby z różnorodnymi niepełnosprawnościami fizycznymi i psychicznymi.

Zjawisko niepełnosprawności nie jest obce we współczesnym świecie. Dotyczy ono całej wspólnoty ludzkiej, gdyż zarówno osoby sprawne, jak i nie w pełni sprawne tworzą społeczeństwa. Aby lepiej zrozumieć, kim jest osoba z niepełnosprawnością, jakie bariery ma do pokonania oraz aby mogła ona zaakceptować siebie i nauczyć się z innymi żyć, potrzebne są właściwe relacje z drugim człowiekiem. Te relacje interpersonalne zachodzą na poziomie rodziny, szerzej – społeczeństwa, a nawet państwa¹.

Pojęcie niepełnosprawności z perspektywy humanistycznych dyscyplin naukowych

Niepełnosprawność dotyczy człowieka, jego poczucia godności, akceptacji i empatii wyrażanych przez społeczeństwo, ale także odczuwanych i realizowanych w życiu osobistym, zawodowym i publicznym. Z tych względów definicja legalna tego pojęcia ma służyć przede wszystkim jednostce, a dopiero potem instytucjom².

Definicje „niepełnosprawności” można rozróżniać z punktu widzenia psychologii, pedagogiki specjalnej oraz filozofii. W psychologii niepełnosprawność ujmuje się jako utratę częściowej lub pełnej zdolności podmiotowej organizowania własnego życia, co z kolei utrudnia zaspokojenie własnych potrzeb i wywiązywanie się z zadań społecznych³. Pedagogika specjalna ujmuje osobę z niepełnosprawnością jako tę, która bez „specjalnej pomocy nie może osiągnąć celów kształcenia i należącego stopnia samodzielności społecznej”⁴. W filozofii natomiast nie występuje słowo „niepełnosprawność”, jednak to zagadnienie rozumie się jako niedoskonałość, cierpienie lub brak dobra⁵.

Według ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, „niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”⁶.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych stwierdza, iż zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, osoby z niepełno-

¹ A. Prośniewska, *Osoba niepełnosprawna w nauczaniu Kościoła Okresu Posoborowego*, Niepokalanów 2013, s. 12.

² M. Giełda, *Pojęcie niepełnosprawności [w:] Prawno-administracyjne aspekty sytuacji osób niepełnosprawnych w Polsce*, red. M. Giełda, R. Raszewska-Skałeczka, Wrocław 2015, s. 20.

³ M. Ucińska, E. Odachowska, *Niepełnosprawność jako konsekwencja wypadku drogowego – psychologiczne wsparcie osób z dysfunkcjami*, „Transport Samochodowy. Motor Transport” 2016, nr 3, s. 54.

⁴ Materiały z prezentacji multimedialnej dotyczącej pedagogiki specjalnej, https://pcreskarzy-sko.pl/pliki/file/konferencja/niepe_nosprawno__.pdf [3.01.2023].

⁵ A. Prośniewska, *Osoba niepełnosprawna w nauczaniu...*, s. 195.

⁶ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2011, nr 127, poz. 721 z późn. zm.).

sprawnością mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji⁷.

Tutaj chciałabym wspomnieć, że dyskryminacja osób z niepełnosprawnością jest zjawiskiem coraz rzadszym w społeczeństwie. Dzięki zainteresowaniu się tym tematem przez środowisko naukowe, rozpowszechnia się w społeczeństwie właściwe „spojrzenie” na osoby z niepełnosprawnością – spojrzenie „rozumienia” i „akceptacji”. Co więcej, powstają różne organizacje, m.in. Fundacja „Mimo wszystko” Anny Dymnej czy Fundacja AVALON.

Obecnie podejmuje się wiele działań na rzecz pomocy osobom z niepełnosprawnościami, np.: organizowanie imprez charytatywnych (Dzień Godności w Jarosławiu), zakładanie placówek rehabilitacyjno-rewalidacyjnych (ośrodki szkolno-wychowawcze), powstawanie filmów podejmujących tę tematykę (np. *Forrest Gump*, *Nietykalni*, *Piękny umysł*, *Córka opiekuna wspomnień*) czy tworzenie infrastruktury z udogodnieniami. Wszystko to świadczy, iż osoby z niepełnosprawnością są pełnowartościowymi ludźmi i członkami społeczeństwa⁸.

Problemy osób z niepełnosprawnością szeroko omawiają w swoich publikacjach autorzy zajmujący się następującą tematyką:

- o opiece materialnej i duchowej piszą: Adam Kurzynowski i Zofia Kawczyńska-Butrym w *Polityce społecznej wobec osób niepełnosprawnych* oraz Jan Mikulski i Julian Auleytner w *Drogach do integracji*;
- o rehabilitacji i pracy piszą: Aleksander Hulek i Kazimierz Zabłocki w *Pedagogice rewalidacyjnej*, w *Rewalidacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w rodzinie* oraz w *Psychologicznych i społecznych wyznacznikach rehabilitacji zawodowej inwalidów*;
- o czasie wolnym piszą: Halina Borzykowska i Ryszard Pichalski w *Czasie wolnym osób niepełnosprawnych jako specjalnym obszarze procesu rehabilitacji i kształcenia osób niepełnosprawnych* oraz w *Edukacji specjalnej a kulturze*;
- temat edukacji sportowej poruszają: Jacek Dziedzic oraz Joanna Sobiecka w *Aktualnych formach usprawniania osób niepełnosprawnych poprzez sport* oraz w *Niepełnosprawnych w społeczeństwie*⁹.

Proces inkluzji społecznej jako element uspołecznienia osób z niepełnosprawnością

Bardzo ważne staje się pojęcie inkluzji społecznej definiowanej jako proces stwarzający osobom zagrożonym ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym możliwości uzyskania szans i zasobów niezbędnych do częściowego uczestnictwa

⁷ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych.

⁸ A. Prośniewska, *Osoba niepełnosprawna w nauczaniu...*, s. 13.

⁹ Tamże, s. 20–21.

w życiu ekonomicznym, społecznym i kulturalnym, na miarę możliwości osób z niepełnosprawnością¹⁰.

Inkluzja społeczna to także integracja społeczna, która przejawia się na wielu poziomach: edukacyjnym (klasy integracyjne – edukacja inkluzyjna), pracy zawodowej (zakłady aktywności zawodowej) oraz na poziomie rekreacyjnym, czyli wszelka działalność rozrywkowo-edukacyjna, wspomagająca rozwój indywidualny osób z niepełnosprawnościami.

Dodatkowo, Małgorzata Giełda w artykule pt. *Pojęcie niepełnosprawności*¹¹ wyróżnia dwa podstawowe modele niepełnosprawności, tj. model medyczny oraz model społeczny. Model medyczny nazywany jest również modelem indywidualnym, a niepełnosprawność rozumiana jest na płaszczyźnie konsekwencji choroby bądź uszkodzenia ciała lub umysłu. Z kolei model społeczny rysuje się w sytuacji różnych ograniczeń, których doświadczają osoby z niepełnosprawnością. Skonkretyzowane cechy tych modeli ilustruje tabela 1.

Tabela 1. Cechy scalonego modelu niepełnosprawności

Cechy modelu medycznego	Cechy modelu społecznego
Niepełnosprawność jest problemem jednostkowym.	Niepełnosprawność jest problemem społecznym.
Niepełnosprawność wymaga opieki medycznej i indywidualnego leczenia.	Niepełnosprawność wymaga integracji biopsychosocjalnej i działania społecznego.
Z niepełnosprawnością związana jest profesjonalna pomoc.	Z niepełnosprawnością związana jest indywidualna i zbiorowa odpowiedzialność społeczeństwa.
<p>Celem tego modelu jest jak najlepsze przystosowanie jednostki z niepełnosprawnością do życia w społeczeństwie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazanie odpowiednich zachowań, – sprawowanie właściwej opieki, – prowadzenie odpowiedniej polityki zdrowotnej, – podejście indywidualne do każdego przypadku. 	<p>Celem tego modelu jest wprowadzenie odpowiednich zmian w środowisku osoby z niepełnosprawnością poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kształtowanie odpowiednich postaw społecznych, – realizowanie wobec osób z niepełnosprawnościami praw człowieka, – prowadzenie odpowiedniej polityki społecznej, – propagowanie wymaganych zmian społecznych.

Źródło: M. Giełda, *Pojęcie niepełnosprawności...*, s. 23.

Przedstawione modele niepełnosprawności ujmują w sposób holistyczny relację: osoba z niepełnosprawnością a społeczeństwo. Badaczka dokonała podziału pomiędzy ujęciem *sensu stricto* medycznym, a więc odwołaniem się do rehabilitacji umysłowo-fizjologicznej, a ujęciem społecznym rozumianym jako włączanie,

¹⁰ J. Bąbka, *Wspieranie społecznej inkluzji osób z niepełnosprawnością intelektualną – na przykładzie zakładu aktywności zawodowej*, „Dyskursy Młodych Andragogów” 2019, nr 20, s. 108.

¹¹ M. Giełda, *Pojęcie...*, s. 21.

czyli ponowne uspołecznienie osoby z niepełnosprawnością. Ciekawym pojęciem zastosowanym przy opisie tego modelu jest „zbiorowa odpowiedzialność społeczeństwa”, którą należy rozumieć jako rozwijanie świadomości społeczeństwa wrażliwego na potrzeby osób z różnymi niepełnosprawnościami.

Interesujące przesłanki formułuje Alicja Ostrowska w szkicu zatytułowanym *Niepełnosprawność, rehabilitacja i integracja społeczna osób niepełnosprawnych*. Autorka zauważa, że „właściwa adaptacja życiowa i integracja społeczna osób niepełnosprawnych nie jest możliwa bez ich uczestniczenia w grupach nieformalnych – bez kontaktów koleżeńskich, przyjacielskich, przynależności do kręgów towarzyskich czy różnego rodzaju organizacji i wspólnot”¹².

Niezwykle ciekawy reportaż przygotowała Bernadeta Szczypta (dziennikarka, politolożka oraz działaczka społeczna), ukazujący zbiór krótkich wywiadów z trzynastoma osobami, które doświadczyły różnych niepełnosprawności. Wszyscy respondenci należą do grupy tak zwanych *self-advokatów*, biorących udział w *self-advokaturze*, czyli projekcie w jarosławskim PSONI¹³, przygotowującym osoby z niepełnosprawnością intelektualną do samodzielnego życia w społeczeństwie. Wśród wielu inspirujących historii bardzo trafnie została ujęta idea *self-advokatów* w rozmowie z Krzysztofem Pietluchem. Na pytanie autorki reportażu: „Jesteś bardzo samodzielny, jak do tego doszedłeś?”, odpowiedział w następujący sposób: „Bardzo mi pomogły szkoła podstawowa i liceum oraz pobyt na Oddziale Dziennym. A także Warsztat Terapii Zajęciowej: pani kierownik Ewa Garbus i cały personel, zawsze byli dla mnie życzliwi. Miałem też wsparcie mamy i babci. Teraz radzę sobie sam ze wszystkim. Mieszkam samodzielnie. Płacę wszystkie rachunki. Dbam o siebie. Organizuję sobie czas wolny”¹⁴. Przytoczona wypowiedź świadczy jednoznacznie, iż wspomaganie osób z niepełnosprawnością (nawet intelektualną) daje wymierne efekty, a jednocześnie stanowi „małą cegiełkę” w tworzeniu integracji społecznej osób nie w pełni sprawnych.

Działalność Fundacji Handicap Zakopane jako przykład inkluzji społecznej

Proces inkluzji społecznej w sposób bardzo praktyczny i niezwykle pożyteczny widoczny jest na przykładzie działalności Fundacji Handicap Zakopane.

Dlaczego *handicap*? Uwzględniając stan zdrowia człowieka, można rozgraniczyć niepełnosprawność jako:

¹² A. Ostrowska, *Niepełnosprawność, rehabilitacja i integracja społeczna osób niepełnosprawnych*, Warszawa 2009, s. 13.

¹³ Opis działalności oraz funkcjonowania tzw. self-advokatury. Strona poświęcona Polskiemu Towarzystwu na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w Jarosławiu, <http://www.psoni.jaroslaw.org.pl/dzialalnosc/inne-formy-wsparcia/71-inne-formy-wsparcia/708-platforma-self-advokatow-2> [25.06.2022].

¹⁴ B. Szczypta, *Kiedy się odważysz. Inspirujące historie o self-advokatach*, Jarosław 2020, s. 71.

- Uszkodzenie (ang. *impairment*) – czyli strata bądź wada psychiczna (zespół stresu pourazowego). Ze względu na uraz głowy może pojawić się „wada psychiczna” fizjologicznej lub autonomicznej struktury organizmu (głównie są to urazy mechaniczne).
- *Sensu stricto* niepełnosprawność (ang. *disability*) – czyli wszelkie ograniczenia bądź brak prowadzenia aktywnego życia w sposób lub w zakresie uznawanym za typowy dla człowieka (zespół Aspergera, autyzm).
- Upośledzenie (ang. *handicap*) – stąd nazwa Fundacji – czyli niekorzystna sytuacja danej osoby, będąca wynikiem uszkodzenia lub niepełnosprawności, polegająca na ograniczeniu lub uniemożliwieniu jej wypełnienia ról, które uważane są za normalne, biorąc pod uwagę jej wiek, płeć, czynniki kulturowe i społeczne (zespół Downa)¹⁵.

Słowo *handicap* należy rozumieć jako najbardziej wymagający rodzaj niepełnosprawności, który jednocześnie obliuguje do najpilniejszej opieki oraz stymulacji. Wspomniana Fundacja jest organizacją pozarządową, powstałą w 2014 roku z inicjatywy Małgorzaty Tłałki-Długosz, reprezentantki Polski w narciarstwie alpejskim, olimpijki, wielokrotnej mistrzyni Polski, Francji, zwyciężczyni Pucharów Europy, medalistki Pucharów Świata oraz akademickiej mistrzyni świata. Misją Fundacji jest aktywizacja sportowa i integracja osób o obniżonych możliwościach psychofizycznych związanych z niepełnosprawnością, chorobami i skutkami zaawansowanego wieku. Wszystkie zajęcia odbywają się bezpłatnie. Do głównych celów Fundacji można zaliczyć:

- „upowszechnianie i rozwój narciarstwa, sportu i rekreacji, szczególnie wśród niepełnosprawnych oraz osób wracających do zdrowia po chorobach, kontuzjach, wypadkach;
- promocja zdrowia i zdrowego trybu życia, uwzględniająca regularne, bezpieczne uprawianie sportu;
- ułatwianie procesu integracji społecznej i wyrównywanie szans niepełnosprawnych poprzez równoprawne uczestnictwo w różnorodnych inicjatywach sportowych;
- przeciwdziałanie alkoholizmowi i innym uzależnieniom, patologiom, wykluczeniu, marginalizacji, poprzez sport¹⁶. Ten cel szczególnie mocno wpisuje się w pojęcie profilaktyki społecznej, która zakłada, że lepiej zapobiegać niż leczyć.

Ponadto, profilaktyka społeczna dotycząca niepełnosprawności opiera się na wczesnym rozpoznawaniu zagrożeń (fizjologicznych) oraz podejmowaniu działań, które zmierzają do zapobiegania zjawiskom i sytuacjom skutkującym ograniczeniem sprawności i właściwego funkcjonowania jednostki z danymi deficytami¹⁷.

Wymienione cele wpisują się w proces inkluzji społecznej, której mogą doświadczać już najmłodsze dzieci, młodzież oraz dorośli z różnymi niepełno-

¹⁵ B. Skotnicka, *Przygotowanie szkoły wiejskiej do edukacji inkluzyjnej na przykładzie szkół powiatu bydgoskiego*, Bydgoszcz 2019, s. 15–16.

¹⁶ Opis działalności oraz funkcjonowania Fundacji HANDICUP ZAKOPANE: <https://handicap-zakopane.pl/278-2/> [21.05.2022].

¹⁷ Z. Woźniak, *Programy i strategie polityki społecznej dla grup ryzyka*, Warszawa 2019, s. 178.

sprawnościami. Warto dodać, iż uczestnicy tych sportów (głównie zimowych) często kwalifikują się do paraolimpiad na szczeblu krajowym, co stanowi krok milowy w ich samorozwoju, wiary we własne możliwości oraz samoakceptacji.

Parę lat miałam możliwość poprowadzenia zajęć sportowych z udziałem dzieci i młodzieży z różnymi niepełnosprawnościami i muszę przyznać, że te zajęcia uświadomiły mi, jak bardzo ważne jest włączanie osób z niepełną sprawnością w życie społeczne, umożliwianie im realizacji marzeń (choćby sportowych) i jak korzystnie wpływa to na ich poczucie psychospołeczne. Oczywiście ważne jest, aby dziecko wyraziło chęć udziału w tych wydarzeniach dobrowolnie, aby nie było przymuszane. W przeciwnym wypadku może dojść do „przestymulowania”, inaczej „przebodźcowania”, które odbije się negatywnym echem na jego psychice.

Podsumowanie

W toku rozważań pedagogiczno-filozoficznych można dojść do przekonania, iż niepełnosprawność stanowi nieodłączny element każdego społeczeństwa. Niepełnosprawni powinni być integrowani z pozostałą częścią społeczności lokalnej i narodowej na miarę swoich możliwości tak, aby ich udział w życiu społecznym nie skutkował ponownym wyobcowaniem ze względu na posiadane deficyty. Ponadto należy podkreślić, że takie podejście w żadnym stopniu nie ujmuje poczucia godności oraz samego człowieczeństwa osobom z różnymi niepełnosprawnościami.

Przedstawiona w niniejszej publikacji Fundacja Handicap Zakopane stanowi dobry przykład właściwie pojętej inkluzji społecznej ze względu na charakter swojej działalności. Fundacja w pierwszej kolejności wspiera oraz otacza opieką dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, ale jednocześnie nie ogranicza swojej oferty rekreacyjnej wobec osób sprawnych, borykających się czasowo z różnymi uszkodzeniami oraz deficytami.

Mieczysław Gogacz ciekawie nazywa osoby z niepełnosprawnościami – jako „osoby o niekonwencjonalnej urodzie”, oczywiście za „urodę” uznając ich „braki” i „deficyty”. Zaznacza także, iż „nietypowy wygląd” może być źródłem cierpień, a ponadto zauważa, że „niepełnosprawność” to swoiste wołanie, zwracające uwagę społeczeństwa na wartości miłości, nadziei, akceptacji oraz wzajemnego zaufania¹⁸.

Znamienne zdają się słowa Nicka Vujicica, który jest znaną osobą na całym świecie, jest swoistym mówcą motywacyjnym. Urodził się bez rąk i bez nóg. Nick powiedział: „Przeciwności, z którymi musimy się zmierzyć, często sprawiają, że stajemy się silniejsi. A to, co dziś wydaje się stratą, jutro może okazać się zyskiem”.

---

¹⁸ M. Gogacz, A. Andrzejuk, *Niepełnosprawność. Aspekty teologiczne*, edycja internetowa wydania pierwszego 2009, s. 20, <http://docplayer.pl/6467947-Mieczyslaw-gogacz-artur-andrzejuk-niepelnosprawnos-aspekty-teologiczne.html> [22.05.2022].

Bibliografia

- Bąbka J., *Wspieranie społecznej inkluzji osób z niepełnosprawnością intelektualną – na przykładzie zakładu aktywności zawodowej*, „Dyskursy Młodych Andragogów” 2019, nr 20.
- Giełda M., *Pojęcie niepełnosprawności* [w]: *Prawno-administracyjne aspekty sytuacji osób niepełnosprawnych w Polsce*, red. M. Giełda, R. Raszewska-Skałecka, Wrocław 2015.
- Gogacz M., Andrzejuk A., *Niepełnosprawność. Aspekty teologiczne*, edycja internetowa wydania pierwszego 2009, <http://docplayer.pl/6467947-Mieczyslaw-gogacz-artur-andrzejuk-niepelnosprawnosc-aspekty-teologiczne.html> [22.05.2022].
- Ostrowska A., *Niepełnosprawność, rehabilitacja i integracja społeczna osób niepełnosprawnych*, Warszawa 2009.
- Prośniewska A., *Osoba niepełnosprawna w nauczaniu Kościoła Okresu Posoborowego*, Niepokalanów 2013.
- Skotnicka B., *Przygotowanie szkoły wiejskiej do edukacji inkluzyjnej na przykładzie szkół powiatu bydgoskiego*, Bydgoszcz 2019.
- Szczypta B., *Kiedy się odważysz. Inspirujące historie o self-adwokatach*, Jarosław 2020.
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych.
- Ucińska M., Odachowska E., *Niepełnosprawność jako konsekwencja wypadku drogowego – psychologiczne wsparcie osób z dysfunkcjami*, „Transport Samochodowy. Motor Transport” 2016, nr 3.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2011, nr 127, poz. 721 z późn. zm.).
- Woźniak Z., *Programy i strategie polityki społecznej dla grup ryzyka*, Warszawa 2019.

Netografia

- Opis działalności oraz funkcjonowania Fundacji HANDICUP ZAKOPANE, <https://handicap-zakopane.pl/278-2/> [21.05.2022].
- Materiały z prezentacji multimedialnej dotyczące pedagogiki specjalnej, https://pcreskarzysko.pl/pliki/file/konferencja/niepe_nosprawno_.pdf [3.01.2023].
- Opis działalności oraz funkcjonowania tzw. self-adwokatury. Strona poświęcona Polskiemu Towarzystwu na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w Jarosławiu, <http://www.psoni.jaroslaw.org.pl/dzialalnosc/inne-formy-wsparcia/71-inne-formy-wsparcia/708-platforma-self-adwokatow-2> [25.06.2022].

Social inclusion of people with disabilities on the example of the activities of the zakopane handicap foundation

Abstract

The paper deals with the social integration of people with disabilities, with special attention to the socialisation of children and young people. People with physical or mental disabilities are particularly vulnerable to disabilities in terms of psychomotor skills and independence. The present study aims to highlight the importance of organisations, including the Zakopane Handicap Foundation, which are committed to supporting young people with disabilities in their comprehensive development. The Foundation focuses on social inclusion in the broadest sense. The Handicap Foundation is a non-governmental organization that has been active in Zakopane since 2014. The main objective

of the Foundation is to promote physical culture and sports, especially for people with temporary or permanent disabilities. In addition, Handicap deals with the integration of athletes with diverse psycho-physical abilities. In addition, some members of the organization, including children, are qualified to participate in the Paralympic Games. The issue of social inclusion of people with disabilities continues to be an open topic for scientific debate identifying new ways of supporting people with disabilities.

Keywords: disability, children and adolescents, inclusion process, society, foundation

Monika Krupa-Potoczny, magister pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej z resocjalizacją i profilaktyką społeczną, absolwentka Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu. Autorka publikacji naukowych o tematyce niepełnosprawności oraz szeroko pojętym szkolnictwie. Prelegentka licznych konferencji krajowych i międzynarodowych. Doktorantka Szkoły Doktorskiej na Uniwersytecie Rzeszowskim w dyscyplinie pedagogika.